

**Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s.,
České Budějovice**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝVOJ A PERSPEKTIVY TURISTICKÉHO VYUŽÍVÁNÍ
NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA**

Autor práce: Alena Marousková

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční studia

Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

2008

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu práce doc. Ing. Vladimíru Hanzalovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Titulní list

Obsah.....	3
1. ÚVOD A CÍL PRÁCE.....	5
2. METODICKÝ POSTUP.....	7
3. CESTOVNÍ RUCH V REGIONU ŠUMAVA.....	8
3.1 Geografická poloha.....	8
3.2 Přírodní podmínky.....	8
3.3 Ochrana přírody.....	10
3.4 Poslání Národního parku Šumava.....	11
3.4.1 Hlavní předmět činnosti Správy NP a CHKO Šumava.....	12
3.5 Demografický vývoj ve vztahu k cestovnímu ruchu.....	12
3.6 Vývoj cestovního ruchu na Šumavě.....	14
3.7 Turistické využití území NP Šumava.....	15
3.7.1 Přístupnost území.....	16
3.7.1.1 Železniční doprava.....	17
3.7.1.2 Silniční doprava.....	17
3.7.2 Turistické aktivity.....	18
3.7.2.1 Pěší turistika.....	19
3.7.2.2 Cykloturistika.....	21
3.7.2.3 Běžecké lyžování.....	23
3.7.2.4 Sjezdové lyžování.....	24
3.7.2.5 Vodní tursitika.....	25
3.7.2.6 Hipoturistika.....	25
3.7.2.7 Autoturistika.....	26
3.7.3 Poznávací a tematický turismus.....	26
3.7.4 Projekt šetrného turismu.....	27
4. ÚNOSNOST KRAJINY.....	29
4.1 Únosnost krajiny v NP Šumava.....	31
5. SHRUTÍ PŘEDPOKLADŮ PRO TURISMUS V NP ŠUMAVA.....	32
6. VLASTNÍ VÝZKUM.....	33
6.1 Rozhovory se starosty obcí na Šumavě a jejich diskuse.....	33
6.2 Rozhovor s pracovníkem Správy NP Šumava.....	42

7. ZÁVĚR.....	44
8. PŘEHLED LITERATURY.....	46
9. SEZNAM ZKRATEK.....	48
10. ABSTRAKT.....	49

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE

Před sedmnácti lety byla úspěšně završena snaha mnoha přírodovědců a ochránců přírody tří generací směřující ke vzniku národního parku v nejzachovalejší části Šumavy. 20. března 1991 rozhodla vláda České Republiky o zřízení Národního parku Šumava. Nařízení vlády ČR č. 163 bylo zveřejněno ve Sbírce zákonů 10. května 1991 a tímto dnem začal existovat NP Šumava. Národní park se rozkládá v příhraničním území, které bylo vyčleněno z Chráněné krajinné oblasti Šumava zřízené již v roce 1963.

Mezi čtyřmi národními parky České Republiky je Národní park Šumava svými 69030 ha parkem plošně největším. Spolu s 24 250 ha plochy sousedního německého Národního parku Bavorský les (vyhlášen v roce 1970) zaujímá přesto jen zhruba třetinu plochy nejrozsáhlejšího středoevropského lesního komplexu Šumavy a Bavorského lesa. Šumava. Pro svoji polohu uprostřed hustě osídlené střední Evropy, relativně vysokou zachovalost přírody i bohaté vodní zdroje je Šumava často nazývána „zelenou střechou Evropy“.

Využití území národního parku k turistice a rekreaci nezhoršující přírodní prostředí je zaměřeno na prožitek z přírody. Osvěta se zaměřuje na zprostředkování cílů národního parku, prezentaci přírodních procesů zvýšení pochopení pro ochranu přírody a krajiny. Šetrný turismus je zároveň přínosem pro místní podnikatele.

Národní park je součástí osídleného středoevropského prostoru a posiluje ekologický, ekonomický a kulturní potenciál regionu. Chráněná krajinná oblast Šumava plní funkci ochranného pásma národního parku. Citlivé využívání přírodních zdrojů utváří zdejší kulturní krajinu. Obě chráněná území, jako součást mezinárodně vyhlášené Biosférické rezervace Šumava, přináležejí neodmyslitelně k širšímu šumavskému regionu.

Turistické využívání krajiny v Národním parku Šumava je v současné době velmi významnou aktivitou , přinášející s sebou nejen pozitivní, ale negativní aspekty. V rámci své bakalářské práce bych chtěla přispět k vytvoření objektivnějšího pohledu na turistické využívání Národního parku Šumava.

Cílem této práce je charakteristika Národního parku Šumava, a to z hlediska historie vývoje a současného stavu turistického využívání a zároveň vyhodnocení

významu turistického ruchu pro jeho dnešní obyvatele. V této práci se chci rovněž zaměřit na vyhodnocení vlivu turismu na vytváření vztahu obyvatel k přírodě.

2. METODICKÝ POSTUP

Tato práce se skládá z části teoretické a z části praktické. Prvním krokem bylo rozvržení práce do jednotlivých kapitol a rozvržení osnovy. Pro vytvoření teoretické části byla využita odborná literatura.

V praktické části bylo důležité získat informace a údaje o obcích na Šumavě, které jsou zaměřeny na cestovní ruch. Velkým přínosem mi byly konzultace se starosty obcí, kteří byli ochotni formou rozhovoru poskytnout základní informace.

V teoretické části jsem se zaměřila na podrobnější popis vývoje turistiky a hlavně současné využívání turistiky v Národním parku Šumava. Nejzákladnější informace jsem vyhledala na internetových stránkách a doplnila je studiem dostupné literatury o Šumavě. Vytvořila jsem tak základní, nicméně podrobné seznámení s touto oblastí. V závěru práce jsem se věnovala návrhům zlepšujících opatření, která jsem shromažďovala během sbírání poznatků a informací při rozhovorech se starosty obcí.

Hlavní oblasti, na něž jsem se ve své práci zaměřila:

- Popis vývoj turistického využívání NPŠ
- současný stav turistického využívání a jeho podrobný popis
- vyhodnocení významu turismu pro obyvatele Šumavy
- vyhodnocení vlivu turismu na přírodu a vztah obyvatel k ní
- vyhodnocení dopadu turistického ruchu v NPŠ na přírodní prostředí
- odhad předpokládaného vývoje turistiky na Šumavě
- vyslovení doporučení pro usměrňování budoucího vývoje

3. CESTOVNÍ RUCH V REGIONU NP ŠUMAVA

3.1 Geografická poloha

Šumava se rozprostírá v příhraniční oblasti jihozápadních Čech, kde leží na průsečíku tří historických zemí střední Evropy – Bavorska, Horního Rakouska a Čech. V geografickém vymezení se jedná o horské pásmo v délce zhruba 140 km, rozkládající se mezi Všerubským a Vyšebrodským průsmykem.

V současném administrativním vymezení zasahuje tato významná turistická oblast území okresů Klatovy, Prachatice a část okresu Český Krumlov. Z pohledu regionálního uspořádání je pak rozdělena do dvou krajů: Plzeňského a Jihočeského. Šumava zaujímá výhodnou dopravní polohu ve vztahu k hlavním poptávkovým vnitroregionálním centrům – Praze, Plzni a Českým Budějovicím. Dobré napojení má nejen s bezprostředně sousedícími turistickými regiony v Bavorsku a Horním Rakousku, ale i se vzdálenějšími sídelními centry (Linec, Mnichov). Prostupnost hranic v současnosti zajišťuje celkem 7 silničních přechodů pro osobní automobilovou dopravu, 2 železniční přechody a dalších celkem 18 turistických přechodů či stezek. ČR je od roku 2007 součástí Schengenského prostoru. Tato skutečnost výrazně přispěje ke zjednodušení a zrychlení pohybu osob mezi ČR, Bavorskem a Horním Rakouskem. Jedná se tedy o vysoce turisticky atraktivní oblast, která je z větší části dopravně poměrně dobře dostupná, a to jak pro turisty z ČR, tak pro návštěvníky ze střední a západní Evropy.

3.2 Přírodní podmínky

Šumava je jedním z nejstarších pohoří Evropy. Některá žulová tělesa dosahují stáří až 350 miliónů let. Vedle žuly jsou nejrozšířenější ruly, doplněné vložkami krystalického vápence a břidlic. Na Šumavě hojně rozšířená rašeliniště jsou čtvrtohorního původu. Šumava je lesnaté pohoří se zaoblenými terénními formami s rozsáhlými náhorními plošinami. Severně od Všerubského průsmyku navazuje na Šumavu pásmo Českého lesa. Lemuje západní hranici Čech až k Chebu. Na jihovýchodě do území dále zasahují Novohradské hory; v celém průběhu pak sleduje linii pohoří Šumavské podhůří.

Vlastní hornatina Šumavy se vyznačuje horským, avšak v porovnání s jinými pohořími v ČR, mírnějším mezoklimatem. Průměrné roční teploty v centrální Šumavě činí zhruba 3,5–5,0 stupně Celsia; průměrná teplota ve vegetačním období se pak pohybuje mezi 10–11 stupni Celsia. Průměrný úhrn srážek je dosti nevyrovnaný a obvykle se pohybuje mezi 1 100 až 1 300 mm. Sněhové podmínky jsou méně příznivé než v jiných českých či moravských horách. Sněhová pokrývka tu v průměru přetrvává 4–5 měsíců a dosahuje mocnosti o něco větší než 1 m. V nejchladnějších, srážkově dobře zásobených lokalitách (pohraniční rašeliniště šumavských plání) vydrží sníh až půl roku a výška sněhové pokrývky dosahuje až 2 m.

Pohořím Šumavy probíhá evropské rozvodí mezi Černým a Severním mořem. Šumava je bohatá na vodní toky, z nichž některé zde mají pramennou oblast (např. Teplá Vltava, Otava, Blanice, Úhlava, Volyňka). Významnou a turisticky velice atraktivní řekou je Vydra s výrazně utvářeným balvanitým řečištěm. Celá oblast má značný vodohospodářský význam, díky nadprůměrně příznivým hydrogeologickým poměrům. V historii byla vodnatost šumavských toků využívána na svou dobu mimořádnými technickými úpravami pro plavení dřeva (Schwarzenberský a Vchynicko-Tetovský plavební kanál). Další významné vodní dílo vzniklé ve druhé polovině 20. století představuje víceúčelová vodní nádrž Lipno (o celkové délce 42 km a rozloze 4 870 ha).

Celá Šumava leží ve středoevropské květnaté oblasti. Základní typy přirozené vegetace tvoří květnaté bučiny, acidofilní doubravy a bučiny a klimaxové smrčiny. Vedle těchto tří hlavních typů se zde vytvořila celá řada přirozených společenstev i celých klimaticky azonálních ekosystémů (jedná se zejména o rašeliniště, údolní luhy, podmáčené smrčiny, reliktní bory a bezlesá kamenná moře, ekosystémy jezerních karů, vzácné relikty přirozeného, většinou mokřadního bezlesí, ekosystémy stojatých a tekoucích vod. Podrobnější výčet taxonů není předmětem tohoto konceptu, mezi nejznámější zástupce šumavské květeny je možno uvést hořec šumavský, kamzičník rakouský, oměj šalamounek, hořeček český či kapradinu žebrovice různolistou. K druhům vázaným na rašelinné prostředí patří bříza trpasličí, suchopýr pochvatý, masožravé rosnatky okrouhlostá a anglická, kyhanka sivolistá a vlochyně bahenní. Unikátní je výskyt šídlatek ostnovýtrusné a jezerní v některých šumavských jezerech.

Většina druhů živočichů z období postglaciálu, s výjimkou velkých predátorů (z nichž populace rysa ostrovida byla znovu vysazena v 80. letech), se na Šumavě

udržela až do dnešní doby. Tradiční je především spárkatá zvěř (jelení, srnčí, mufloní a černá zvěř), z dalších savců jsou rozšířeny lasicovité šelmy (kuna lesní, kuna skalní, tchoř, jezevec, hranostaj a lasice kolčava). Velmi bohatá je ptačí fauna, reprezentovaná zhruba 200 druhy (mezi typické šumavské ptáky patří ohrožené druhy kurů – tetřev, tetřívka a jeřábek). Pro Šumavu jsou dále charakteristické některé druhy sov (sýc rousný, výr velký, kulíšek nejmenší), z mnoha dravců jsou zde zastoupeni např. orel křiklavý, ostříž lesní a sokol stěhovavý. Z nižších obratlovců je zde zastoupeno okolo 30 druhů ryb (mezi jinými pstruh potoční či lipan podhorní) a zhruba 15 druhů obojživelníků a plazů (např. čolek horský a velký, ropuchy, ještěrky, užovky a zmije obecná). Mezi druhově nejbohatší patří fauna bezobratlých, často se jinde v ČR nevyskytující (např. pavouci rašelinných biotopů a někteří měkkýši).

3.3 Ochrana přírody

Kvalitní šumavská příroda se pochopitelně stala i předmětem ochrany. Šumava tak dnes patří k nejrozsáhlejším chráněným územím v České republice, zároveň patří k těm nejdéle chráněným. Snahy o vyhlášení národního parku na Šumavě se datují od počátku 20. století. V roce 1963 zde byla vyhlášena chráněná krajinná oblast a od roku 1991 získaly její přírodně nejceněnější partie statut národního parku. Kvalita šumavské přírody je důležitá i v mezinárodním měřítku. Šumava byla v roce 1990 zařazena do mezinárodní sítě biosférických rezervací UNESCO. Celková rozloha Biosférické rezervace Šumava činí 1 670 km². Zahrnuje celý Národní park Šumava (690 km²) a převážnou část Chráněné krajinné oblasti Šumava (980 km²). Jako kategorie mezinárodní ochrany biodiverzity nemá ekvivalent v českém legislativním systému ochrany přírody. Nevytváří tedy žádné dodatečné limity pro využívání území. Je spíše „mezinárodně uznávanou značkou“ jeho kvality. Celé území národního parku je součástí evropského systému ochrany přírody NATURA 2000. Šumavské mokřady jsou rovněž chráněny v rámci tzv. Ramsarské úmluvy, mezinárodního kovenice k ochraně mokřadů podepsané v r. 1971 v íránském městě Ramsar.

Zachovalá příroda, navíc certifikovaná statutem chráněného území je v současné době největším turistickým atraktorem území, tedy jeho rozvojovým potenciálem.

Cílem ochrany přírody je vysokou kvalitu přírodního prostředí udržet, pokud ne zlepšit. Ochrana přírody se tedy stává garantem dlouhodobého turistického využívání území tím, že střeží kvalitu zdroje, na kterém je turismus založen. Fakt, že Šumava má statut chráněného území, je zároveň limitem i komparativní výhodou. Rozvojové možnosti se liší podle kategorie ochrany a budou tedy obecně omezenější v národním parku, než v jeho okolí. Přestože tedy tvoří Šumava svébytný region, je z hlediska ochrany přírody diferencovaná. Lze ji rozčlenit na chráněná území-Národní park a Chráněnou krajinnou oblast, která národní park obklopuje-a na šumavské podhůří, které se nachází vně velkoplošných chráněných území. Každé z těchto území má jiná omezení a jiné možnosti pro rozvoj turismu¹.

3.4 Poslání Národního parku Šumava

Poslání národního parku stanovuje §2 nařízení vlády České Republiky č. 163/1991 Sb.:

„Uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí, zejména ochrana či obnova samořídících funkcí přírodních systémů, přísná ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů, jakož i využití území NP k turistice a rekreace nezhoršující prostředí.“

Existence národního parku ovlivňuje nejen bezprostřední okolí parku, ale má národní a nadnárodní význam. Režim a podmínky využívání a hospodaření v chráněných územích mají vliv na ekonomický rozvoj oblasti a tím i na její využívání pro cestovní ruch. Tuto skutečnost však nelze vnímat pouze jako rozvojovou šanci.

---

¹ Cestovní ruch na Šumavě, koncept udržitelného rozvoje a akční program, RRA Šumava, 2007

² Plán péče Národního parku Šumava na období 2001-2010. Vimperk, listopad 2000, (str.9)

3.4.1 Hlavní předmět činnosti Správy NP a CHKO Šumava

- „státní správa v oboru ochrany přírody na území celé biosférické rezervace, tj. národního parku i chráněné krajinné oblasti,
- odborná činnost na území celé biosférické rezervace v oborech ochrany přírody, lesnictví a zemědělství, územní plánování apod., podle potřeb státní správy a organizací,
- dokumentační činnost, zejména soustavná dokumentace územní a provoz muzea a dokumentačního centra,
- strážní, kontrolní a informační služba,
- sanační a jiné práce,
- činnost v oboru cestovního ruchu,
- kulturně výchovná činnost, zejména ekologická výchova a vzdělávání obyvatelstva, zřizování a provozování informačních a školících středisek,
- propagační, publikační, poradenská, metodická, vědeckovýzkumná a znalecká činnost³.“

3.5 Demografický vývoj ve vztahu k cestovnímu ruchu

Přirozený vývoj osídlení byl v poválečném období téměř zcela přerušeno. V důsledku historicky známých okolností došlo v období po 2. světové válce k téměř totálnímu vysídlení, z něhož se Šumava již nikdy zcela nevzpamatovala. Paradoxně i díky této skutečnosti byly uchovány přírodně hodnotné části šumavské krajiny před urbanizací. Po roce 1989 dochází k částečnému přílivu nových obyvatel, ale obnova původní sídelní struktury je z mnoha ohledů (ochrana přírody, přirozené demografické trendy) již prakticky nemožná. Pro zajištění služeb souvisejících s cestovním ruchem v silně atraktivní oblasti jinak hustě zalidněného středoevropského prostoru je stabilita místního obyvatelstva nezbytná.

Demografický vývoj byl v posledním desetiletí odlišný v západočeské a jihočeské části řešeného území. Zatímco v jihočeských okresech došlo k nárůstu obyvatel, především v okrese Český Krumlov, v okresech Plzeňského kraje byl zaznamenán pokles, a to zejména v okrese Klatovy. Hustota osídlení je 2,5–3x nižší,

---

³ *Plán péče Národního parku Šumava na období 2001-2010. Vimperk, listopad 2000, (str.9)*

než je průměr celé republiky. Tato skutečnost souvisí hlavně s důsledky vývoje Šumavy v poválečném období, s řídkou stavbou a charakterem osídlení. Tato situace má nepříznivý účinek i na dopravní obslužnost území. Vedle toho, že ztěžuje dostupnost služeb, se například reálně promítá i do výše a struktury výrobních nákladů a nepříznivě ovlivňuje konkurenceschopnost místní ekonomiky.

Rychlý vývoj, který nastal v zemi po roce 1990, změnil postupně společenskou i ekonomickou situaci na území Šumavy. Transformace a restrukturalizace zásadně ovlivnily podobu regionální politiky, rozvoj malých a středních podniků, strukturu zaměstnanosti, rozsah zahraničních investic a jejich vliv na hospodářský rozvoj oblasti. Pozitivní vývoj se odrazil v přínosech a kvalitativních změnách, které nastaly v oblasti cestovního ruchu, ve zlepšení životního prostředí, v nárůstu investic do veřejné technické a dopravní infrastruktury, v rozvoji institucionálních struktur a v nebyvalém rozmachu rozmanitých forem přeshraniční spolupráce.

Vedle příznivých změn však Šumavu postihly i některé nepříznivé dopady související zejména s restrukturalizací zemědělství a s dramatickým poklesem jeho hospodářského významu. Celkově se zhoršila i dopravní obslužnost venkovských oblastí. Otevření hranic přineslo výrazný podnět pro rozvoj cestovního ruchu, jehož význam a pozice v regionální ekonomice se výrazně zesílila. Návštěvnost ČR, včetně zahraniční návštěvnosti jak krátkodobé (Německo, Rakousko) tak i dlouhodobé (především Německo, Nizozemí, Slovensko), představuje zvýšenou poptávku a zájem o turistické zajímavosti regionu, s příznivým dopadem na rozvoj turistické infrastruktury, rozvoj podnikání, zaměstnanost, vývoj veřejných i soukromých zdrojů a financí (například statistika v roce 2000 vykazala v souboru sledovaných ubytovacích zařízení celkem 660 000 pobytových návštěvníků, se zhruba 2,6 mil. přenocováními a 3 mil. pobytových dnů). V celém území je registrováno celkem 41 tisíc soukromých podnikatelů. V přepočtu na počet obyvatel dosahují nejvyšších hodnot okresy Prachatice (179 soukromých podnikatelů na 1000 obyvatel), Klatovy (165) a Český Krumlov (158), s odstupem pak Domažlice (137). I uvedené údaje nepřímo utvrzují význam cestovního ruchu a jeho multiplikační ohlas pro ekonomiku regionu.

3.6 Vývoj cestovního ruchu na Šumavě

Až do 60. let 20. století byla Šumava masovějšímu rozvoji cestovního ruchu a rekreace prakticky uzavřena. „Nepočítáme-li specifickou formu jednorázového turismu, jehož cílem bylo překonání železné opony a únik do svobodného světa. Bohužel tato „turistika“ často končila smrtí turisty zastřelením pohraniční stráží⁴. Od 60. let 20. století postupně narůstal rekreační význam těch oblastí Šumavy, které nespádaly do hraničního pásma a vojenských újezdů. Masový rozvoj turismu v NPŠ a v jeho zázemí však nastal až od počátku 90. let po pádu železné opony, zpřístupnění hraničního pásma a celkovém „znovuobjevení“ Šumavy především českými, ale i zahraničními návštěvníky.

Empirická zkušenost ukazuje, že nárůst návštěvnosti Šumavy během několika málo let na počátku 90. let byl veliký, i když neexistuje přesná statistika. Správa NP a CHKO ve svém oficiálním materiálu (Zelenková, 2000) hovoří o 2 milionech návštěvníků ročně, ale tento údaj je buď nadsazený, nebo se týká počtu pobytových dní. Materiál věnovaný rozvoji cestovního ruchu na Šumavě (Anonymus, 2001) udává věrohodnější odhad – 1,1-1,3 milionu osob. Jedná se o odhad celoroční ve všech ubytovacích zařízeních + jednodenní návštěvnost (bez ubytování) v širším regionu Šumavy. Jedná se o širší území Šumavy než je vlastní území NPŠ – tzn. Region Šumava – zahrnující území 4 okresů (Domažlice, Klatovy, Prachatice a Český Krumlov). Odhadovaný počet dnů strávených těmito návštěvníky na celé Šumavě je 5-6 milionů. Odhad průměrného denního počtu návštěvníků v letní sezóně je 60 000 - 80 000 osob.

Podle šetření ČSÚ (cit. v Anonymus, 2001), provedeném na vzorku komerčně provozovaných ubytovacích zařízení, narostl v období 1996 – 2000 počet ubytovaných návštěvníků oblasti o 15%, počet zahraničních návštěvníků o 47%. Citovaný materiál několik údajů, jejichž hodnověrnost je těžké posoudit, neboť si v některých případech vzájemně odporují. Shrňme, že Šumava se v uplynulých 15 letech stala prvořadou destinací nejenom v rámci České republiky, ale v celém prostoru střední Evropy. Kvalita a rozsah poskytovaných služeb cestovního ruchu na

---

⁴ Pásková, M., Zelenka, J.(2002) *Cestovní ruch. Výkladový slovník. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha*

Šumavě sice stále nedosahuje parametrů „tradičních“ destinací typu Krkonošského národního parku či lázeňských středisek (např. Mariánských Lázní), ale to při vhodném managementu může stát komparativní výhodou Šumavy (přinejmenším pro určitou klientelu návštěvníků, netoužících po luxusu, přeplněnosti a pseudo-mondénnosti středisek typu Špindlerův Mlýn). Komerční a politické tlaky na kvantitativní rozvoj cestovního ruchu na Šumavě evidentně směřují jiným směrem (přinejmenším v případě některých středisek k *šumavské variantě Špindlerova Mlýna*), ale odpovědné orgány ochrany přírody na Šumavě preferují (doufejme) první variantu:.

3.7 Turistické využití území NP Šumava

„ Romantická (a v plném významu slova) horská oblast s vysokou přírodní krajinnou hodnotou a unikátními ekosystémy, oproštěná od komerčního turismu. Nabízeny jsou především přírodní tematicko-poznávací oddechové formy turismu v ústraní lidských vymožeností. “

Tuto definici „turistického produktu NP Šumava“ uvádí Správa NP a CHKO v Plánu péče Národního parku Šumava (Zelenková, 2000).

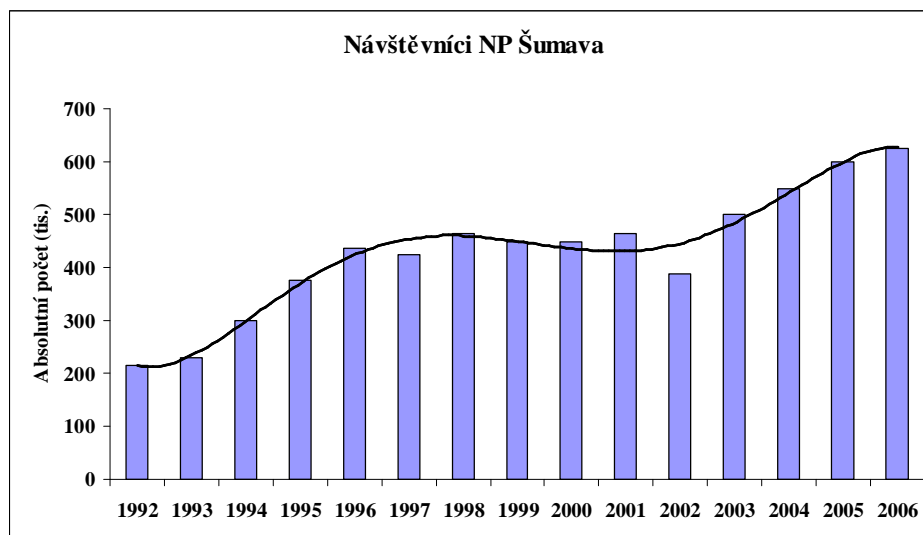
V národním parku každým rokem registrují kolem dvou milionů návštěvnických dní.⁵ Zde je na místě zmínit často chybně uváděnou záměnu mezi počtem návštěvnických dní a počtem turistů. Vývoj přibližného počet turistů je uveden v následující tabulce, počet návštěvnických dní je následně dán součinem tohoto počtu a průměrné doby pobytu. Celý odhad je navíc ovlivněn počtem jednodenních turistů. Toto číslo je významné z hlediska plánování nezbytné infrastruktury i pro odhad ekonomického přínosu cestovního ruchu pro ekonomiku regionu. Jak uvádí Třebický⁶ průměrné pobytové náklady na osobu a pobyt narostly z 2.683 Kč v roce 1997 na 3.231 Kč.

---

⁵ Silovský, V.: *Pro přírodu i pro člověka, Šumava: Zvláštní číslo k 10. výročí vyhlášení Národního parku Šumava*

⁶ Třebický, V.: *Analýza turismu přírodního typu v Národním parku Šumava za období 1997-2004, dizertační práce, PF UK Praha, 2005*

Zdroj: Správa NP a CHKO Šumava

Mezi návštěvníky převažují obyvatelé nejbližších krajských měst–Plzně a Českých Budějovic–a hlavně obyvatelé Pražské aglomerace. Zhruba polovina návštěvníků využívá otevřenost hranic k návštěvě bavorské či rakouské části Šumavy⁷.

3.7.1 Přístupnost území

Území NP, resp. BR je relativně snadno dopravně dostupné z obou regionálních center Plzně a Českých Budějovic, vzdálenost z Prahy nepřesahuje dvě hodiny jízdy motorovým vozidlem. Vlakové spojení je ve vztahu k území NP komplikovanější, ale možné. Přístupnost území NP je do velké míry ovlivněna jeho protáhlým tvarem, polohou při hranici se SRN a Rakouskem i dlouhodobě postavením na okraji zájmu o rozvoj dopravní infrastruktury.

Správa NP je pouze jedním z mnoha „hráčů“ ovlivňujících v míře svých pravomocí dopravní poměry v území, zpravidla formou účastníka řízení, vedeného jinými správními orgány nebo organizacemi. Z hlediska veřejného využití NP je další vývoj dopravy určující pro budoucnost turismu v území.

⁷ Cestovní ruch na Šumavě – Koncept rozvoje cestovního ruchu – Akční program. TR Consult, listopad 2001

Cílem managementu přístupnosti území je umožnění šetrného poznávání přírody a pobyt v území, minimalizace negativních účinků plynoucích z dopravy a posílení obslužných potřeb domácích obyvatel.⁸

Z tohoto pohledu je závažnější, že poslední koncept dopravy pro Šumavu jako celek byl zpracován v roce 1991⁹.

3.7.1.1 Železniční doprava

Národní park je přímo dostupný železnicí do oblasti Železné Rudy na severozápadním okraji NP a do oblasti Nové Pece a Stožce na jihozápadě, kde železnice hraje klíčovou roli nejen v základní obslužnosti území, ale zejména v sezónní dopravě návštěvníků v oblasti. Pro dopravu do střední části NP je významná její kombinace a autobusovou dopravou z nástupních center Vimperk a Sušice. S ohledem na nerovnoměrné celoroční využití jsou některé z regionálních tratí se vztahem k dopravě v NP Šumava ohroženy ve své existenci.

Cílem managementu železniční dopravy je přispět k zachování dosavadní hustoty železničních spojů, jakožto nezbytně důležité alternativy k individuální motorové dopravě¹⁰.

3.7.1.2 Silniční doprava

Území národního parku je poměrně snadno dostupné vůči parku radiálně vedenými komunikacemi ze všech blízkých center z vnitrozemí. Důležitou obslužnou roli hraje diagonální komunikace vně národního parku Železná Ruda-Vimperk-Volary- Horní Planá. Průzkumy ukazují, že více než čtyři pětiny návštěvníků volí při dopravě do území NP osobní automobil, jedna desetina přijíždí autobusem. Trendy přes veškeré úsilí nenaznačují změnu v přístupu k volbě dopravního prostředku¹¹.

Cílem managementu silniční dopravy je nerozšiřování stávajících dopravních poměrů na pozemních komunikacích v NP s ohledem na statut NP¹².

---

⁸ *Plán péče o NP Šumava*

⁹ *Wichsová, M.: Šumava-Dopravní general, Terplan, 1991*

¹⁰ *Koncept turismu v NPŠ*

¹¹ *Plán péče o NP Šumava*

¹² *Koncept turismu v NPŠ*

3.7.2 Turistické aktivity

Turistika na Šumavě má velmi dlouhou tradici, turisticky byla Šumava objevená již od konce 19. století, velký rozmach výstavby nových turistických chat v dnešním národním parku (Prášíly, Prameny Vltavy aj.) je datován na počátek 20. století a spjat s aktivitami Klubu českých turistů. Po druhé světové válce byla Šumava na dlouhý čas sevřena nepřístupným hraničním pásem, tzv. „železnou oponou“. Za „znovuobjevování“ Šumavy stáli pěší turisté. Klub českých turistů okamžitě po otevření pohraničního pásu, tj. v roce 1990, renovoval většinu z předválečné sítě turistických značených tras vázaných jak na silnice využívané pro dosavadní lesní hospodářství, tak na původní a tradiční stezky a turistické pěšiny vedoucích např. po hlavním šumavském hřebenu.

Stále více se rozvíjející se aktivitou se stala cykloturistika. Od poloviny 90. let se stalo jízdní kolo převažující aktivitou rekreantů. Na Šumavě našel nástup cykloturistiky značnou odezvu. Důvody je možno spatřit zejména v reliéfu pohoří, kdy Šumavské pláně nabízejí příhodný terén (tzv. Šumavské pláně, 400 km² náhorní planiny ve výšce okolo jednoho tisíce metrů nad mořem) bez velkého výškového rozdílu a tudíž i bez namáhavých stoupání a naopak nebezpečných sjezdů. Dalšími příčinami jsou lákavé přírodní scenérie a v neposlední řadě rozsáhlá síť asfaltových cest s vyloučením veřejné automobilní dopravy.

Šumava nabízí také dobré podmínky pro sportovní vyžití v zimě. Dostatek a trvalá sněhová pokrývka zabezpečuje prosperující zimní sezónu. Centrální část Šumavy zahrnující rozsáhlé šumavské Pláně je Mekkou běžeckého lyžování, které se díky strojově upravovaným trasám pro běžkaře rozšířilo na téměř celé území BR Šumava. Na projektu „Bílá stopa na Šumavě“ participují již i okolní regiony, např. Vimperk, Vacov nebo Prachatice. Sjezdové lyžování a s ním spojené ski-areály se soustřeďují zejména na okraj NP Šumava, kde nedochází k podstatným konfliktům se zájmy ochrany přírody.

Šumava protkává síť vodních toků, které zde pramení, a které využívají vodáci ke sjíždění. Vodácká turistika je neodmyslitelně spjata s naší národní řekou Vltavou a dále pak Otavou (vznikají soutokem Křemelné a Vydry na Čeňkově Pile). Vedle přírodních limitů, tedy faktickým nedostatkem vody v korytech potoků a mladých řek

je nutno vzít k zvažování i omezení dané výskytem vzácné flóry a fauny, které musí být zachovány pro budoucí generace.

Mezi hlavní turistické aktivity patří zejména:

V létě:

- pěší turistika
- cykloturistika
- návštěvy památek
- vodní turistika
- rybaření
- jízda na koni
- táboření

V zimě:

- zimní turistika, běžkaření
- sjezdové lyžování
- pěší turistika
- bruslení
- jízda na koni

3.7.2.1 Pěší turistika

Osobitá a organizovaná pěší turistika je klasickým způsobem trávení volného času v přírodě, které má v Česku dlouhou tradici i oporu v Klubu českých turistů (KČT) s celorepublikovou působností. Klub českých turistů byl založen v roce 1888. Na Šumavě se systematicky rozvíjela organizovaná turistika po založení místních odborů KČT v Sušici, Volyni či ve Volarech. Pěší turistika je nejrozšířenější aktivitou a nejpříjemnější forma pohybu v národním parku.

Pro spolehlivé a bezpečné vedení turisty vznikly turistické značené trasy (*dále jen* TZT), které společně s mapami (tištěnými i umístěnými v terénu) a vydávanými průvodci tvoří základ pro vývoj individuální turistiky ve všech oblastech naší vlasti. V současné době se stále více klade důraz na pohodlí turistů, které v praxi značí

výrobu a instalaci turistického mobiliáře na TZT. Jedná se zejména o lavičky, přístřešky využívané jako úkryt před nepohodlím počasí, vyhlídkové body a panoramata. Za účelem informační, výchovné, ale i zážitkové stránky pěší turistiky jsou zřizovány naučné stezky, které mohou při vedení jedinečným územím, k neobvyklému cíli, apod. býti označeny jako zážitkové stezky. Takovýto typ stezek, který není zcela unitární s klasickými TZT, a má proto i své individuální a specifické značení v terénu se prvně objevil právě na Šumavě (v NP): 1.července 2005 otevřena zážitková stezka „Duch pralesa“ u Plešného jezera.

Pro udržení pěší turistiky jako hlavní návštěvnické aktivity na Šumavě je důležité si uvědomit níže uvedené skutečnosti.

Soudobá síť pěších turistických tras v centrální části Šumavy, nejvíce navštěvované oblasti, mnohdy nevyhovuje současným požadavkům šetrné pěší turistiky. Velká část tras vede po širokých zpevněných nebo asfaltových cestách a nevýhodou jsou i velké vzdálenosti mezi jednotlivými i dílčími cíli tras. Nevýhodou je také častá paralelnost pěších tras s cykloturistickými.

Hlavní turistické místa na Šumavě nejsou v některých případech přímo spojeny vhodnými pěšími trasami. (To samé, ale často v jiných lokalitách platí pro cyklotrasy či lyžařské trasy.) např. Kvilda, Modrava – Antýgl, Železná Ruda – Špičák, aj. Proto by bylo vhodné udělat dílčí změny v síti pěších turistických tras s ohledem na zájmy ochrany přírody, ale zároveň ve smyslu výše uvedených faktů. Další změny TZT by mohli nastat z důvodu únosnosti stávajících tras nebo při nežádoucích střetech pěších uživatelů s dalšími formami turistiky.

TZT vedou k valné většině návštěvnickým cílům, protože pěší turistika je a nadále zůstane jedním z nejšetrnějších způsobů poznávání okolní krajiny, její přírodní, kulturní i estetické složky. Pěší turistika je trvale udržitelná forma pohybu nejen na Šumavě, ale i všude jinde. Vzhledem k existenci chráněné krajinné oblasti a národního parku je v jejich nejpřísněji chráněných částech (národní přírodní rezervace či I. zóny v NP) nutno z důvodu ochrany přírody zachovávat omezení pro pohyb v těchto lokalitách. *Hlavním pravidlem je, že se nesmějí opouštět TZT*¹³.

---

¹³

Návštěvní řád Národního parku Šumava

- Hranice únosnosti přírody pěšími turisty nebyla zatím nikde překročena, ale promyšleným managementem pohybu návštěvníků by bylo možné docílit rozptýlení turistů a prohloubení emočního zážitku při pohybu v přírodě. TZT by měly být určeny výhradně pěším uživatelům a jejich povrch by pro chůzi měl být komfortnější a zdravotně vhodnější (mimo asfaltové komunikace).
- Mimo území NPŠ směřují kroky turistů především k veřejně známým atraktivitám. Ostatní trasy jsou využívány sporadicky, hlavně jako přechody nebo spojnice mezi trasami. Zvýšená propagace pěší turistiky, podpořená zřizováním naučných stezek a infopointů, spolu s osazováním drobné turistické infrastruktury by mohla vést k většímu rozptýlení pěších návštěvníků v území a ke zvýšení celkové atraktivity Národního parku Šumava¹⁴.

Délka turistických tras pro pěší turistiku:

	Trasy pro pěší turistiku (km)
Na km ²	0,7
Na celkovou plochu NP	467

Zdroj: Pietrucha, D.: *Turismus v národních parcích České republiky, diplomová práce, UP Olomouc, 1997*

3.7.2.2 Cykloturistika

Na počátku měla jízda na kole především činnost dopravní, sloužila k přemístění osoby do určitého místa za konkrétním účelem. Velmi rychle se rozvinulo sportovní oblast cyklistiky a následně cykloturistika. Teprve v poslední čtvrtině 20. století se cykloturistika stala ve všech rozvinutých státech světa takřkajíc módním trendem pro široké masu obyvatelstva. Díky finanční dostupnosti, technické dokonalosti (horská a treková kola) a příklonem k aktivnímu odpočinku vlastní dnes kolo každý. Cykloturistika se pro mnohé stala synonymem dovolené.

¹⁴ Pavlásek, Z.: *Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje* VERZE 15.3.2007

Šumava je protkána hustou sítí cyklotras a cykloturistických tras¹⁵. Značené cyklotrasy jsou vedeny převážně mimo veřejné komunikace po lesních asfaltových i cestách s jiným zpevněným povrchem. Na Šumavě se využívají především zpevněné lesní cesty vybudované pro účel lesního hospodářství.

Velká část BR a to především nejnavštěvovanější partie Šumavy spadají do NPŠ s přísnějšími předpisy pro veřejné využití území. Pohyb cyklistů je zde omezen návštěvním řádem: „*Na celém území NP Šumava je zakázáno zejména jezdit na kole mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem Správy*¹⁶.“ V praxi to znamená, že cyklista smí na území NPŠ využívat „pouze“ veřejné komunikace a značené cyklotrasy. Při vjezdu na ostatní komunikace, byť by jejich technický stav byl vyhovující, se cyklista vystavuje nebezpečí sankce ze strany orgánu ochrany přírody. Kontrolou dodržování návštěvního řádu a předpisů týkajících se ochrany přírody je pověřena stráž přírody.

Dle monitoringu návštěvnosti NP Šumava bylo prokázáno, že v současné době více než 60% návštěvníků se pohybuje po území na vlastním nebo zapůjčeném bicyklu. K hlavním důvodům patří velké vzdálenosti, relativní nedostatek času lidí a snaha většiny návštěvníků, co nejvíce vidět a „zažít“ v poměrně krátkém čase. V neposlední řadě také musím zmínit touhu po sportovním využití uprostřed zachovalé přírody¹⁷.

V současnosti se stala cykloturistika stala „lidovým sportem“ a na kole jezdí všichni. Zároveň došlo a dochází k nárůstu individuální automobilové dopravy. To jsou dvě hlavní příčiny stoupajících rizik-méně praktických zkušeností cyklistů, nárůst střetových míst cyklistů s motorovými vozidly. Pozitivním trendem vývoje je budování cyklostezek, tj. silničních pruhů výhradně pro provoz cyklistů¹⁸, tak jak to vcelku běžně vidíme v sousedním Německu a Rakousku.

---

¹⁵ *Cyklistické trasy se dělí na cyklotrasy a cykloturistické trasy podle „Zásad pro orientační dopravní značení na pozemních komunikacích“ vydaných Ministerstvem dopravy a spojů a Ministerstvem vnitra*

¹⁶ *(Základní ochranné podmínky čl. 4, pí.f)*

¹⁷ *Pavlásek, Z.: Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje VERZE 15.3.2007*

¹⁸ *(Silniční šumavská cyklomagistrála č. 33 z Gerlovy Hutě do Nové Hůrky a pokračování směrem do Srní; Otavská cyklostezka)*

- Míra únosnosti hustoty a zatížení cyklotras nebyla zatím překročena, jak potvrzují i ankety mezi cyklisty. Pro zážitek z jízdy je vhodné rozptýlení cyklistů po regionu, separace od jiných uživatelů cest, objevování nových „neznámých tras“. Cyklisty z tzv. „plných“ cyklotras by bylo vhodné nasměrovat k jiným, méně známým cílům nebo na zajímavé trasy alespoň z pohledu terénu. V NP je třeba zachovat rozsáhlejší celky relativního klidu především dodržováním pravidel pohybu. Značný rozvojový potenciál leží mimo území NP, kde jsou cyklotrasy často vedeny po silnicích s nízkým provozem aut nebo dokonce po uzavřených lesních cestách. (Zde se však poměrně často setkáváme s nevlídným přístupem ze strany vlastníků lesa nebo jeho správců).
- Nové značené trasy s navazující propagací okruhů a vybavené infrastrukturou pro cyklisty (cyklomapy, přístřešky, vyhlídková místa a lavičkami, atd.) napomohou k rozptýlení návštěvníků na kole v celé BR Šumava.

	Cyklotrasy (km)
Na km ²	0,4
Na celkovou plochu NP	252

Zdroj: Pietrucha, D.: Turismus v národních parcích České republiky, diplomová práce, UP Olomouc, 1997

3.7.2.3 Běžecké lyžování

Díky široké spolupráci na regionální i nadregionální úrovni se z běžného lyžování stal fungující turistický produkt s názvem „Bílá stopa na Šumavě“. Nositelem projektu jsou šumavské obce sdružené v Regionálním sdružení Šumava, které samostatně anebo v rámci určitých mikroregionů garantují fungování údržby lyžařských stop na Šumavě. Dalšími spolupracujícími subjekty jsou: Jihočeský a Plzeňský kraj, Regionální rozvojová agentura, Správa NP a CHKO Šumava a podnikatelé především v cestovním ruchu. Nezanedbatelná je i podpora ze strany jednotlivců.

Pravidelně strojově udržované lyžařské stopy jsou dnes ze strany běžkařů vyžadovány jako standard. Přesto to není zas tak úplná samozřejmost, protože její zajištění

vyžaduje značně času, úsilí i prostředků. Úspěšní zimní sezóně předchází terénní příprava tras s ohledem na následnou údržbu stroji daných rozměrů, zahrnující i krajinné značení a další vybavení pro lyžaře. Stroje využívané k údržbě tras jsou buď v majetku správců údržby tras (obcí) anebo jiných subjektů, jejichž služby jsou pak objednávány správcem údržby, který zajišťuje prostředky na údržbu. Zdrojem jsou na řadu let fondy Evropské Unie, které kryjí asi polovinu nákladů. Ostatní prostředky jsou ze zdrojů jak z veřejných (obecních, krajských, ostatních státních), tak soukromých (sponzorských, příspěvatelských).

Zimní sezóna je značně závislá na klimatických podmínkách, a proto i centrum lyžování leží především v horních partiích Šumavy, především NPSŠ, kde je (větší) jistota sněhové pokrývky, delší tradice a závislost obyvatel na cestovním ruchu a vlivem daného využívání území rozsáhlejší síť tras ponechaných pro využití turisty.

Síť strojově udržovaných lyžařských tras čítá v současnosti na Šumavě téměř 500 km, kdy jsou na hlavní trasy v centrální části připojeny okrajové lokality (Hojsova Stráž, Javorná, Hartmanice, Javorník, Vimperk, apod.). Ve spojení se sítí udržovaných tras v sousedním Rakousku (hraniční přechody Pestřice, Zadní Zvonková, Plešné jezero) a Německu (Nové Údolí, České Žlaby, Bučiny, Ferdinandovo Údolí, Zadní Chalupy) tak vzniká velmi rozsáhlá síť lyžařských tras, která má potenciál atraktivitu pro sportovce i příznivce zimní turistiky z celé Evropy. Nejvýznamnější sportovní akcí, která propaguje běžecké lyžování na Šumavě je Šumavský skimaraton, který se koná každý rok o druhém víkendu v únoru v lyžařském areálu Zadov¹⁹.

3.7.2.4 Sjezdové lyžování

Sjezdové lyžování patří mezi nejznámější zimní sportovní aktivity. Geomorfologická charakteristika Šumavy bohužel neumožňuje požadovaný rozvoj tohoto sportovního odvětví. Stávající lyžařské areály v podstatě vyčerpávají vhodné oblasti a svou kvalitou dosahují spíše regionálního významu. Jedinou výjimkou je lyžařský areál na Špičáku, který je srovnatelný s významnějšími středisky v ostatních českých pohořích.

---

¹⁹ Pavlásek, Z.: *Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje* VERZE 15.3.2007

Avšak sjezdové lyžování je nedílnou součástí zimního sportovního využití na Šumavě, o čemž svědčí i rozvoj menších lyžařských středisek. Lyžařské areály si nacházejí svou klientelu převážně mezi rodinami s dětmi, školními lyžařskými kurzy, popřípadě u zahraniční klientely z tradičně nelyžařských zemí.

Uvažované možnosti dalšího rozvoje sjezdových středisek narážejí v současnosti na zájmy ochrany přírody. Jsou to zejména lokality: Špičák-Hamry, Pancíř-Brčálník, Boubín – Basumský hřbet, Smrčina (na rakouské straně Hochficht), ve Vojenském výcvikovém prostoru Boletice je to Špičák u Horní Plané a kopec Chlum, pak Libín nad Prachaticemi²⁰.

3.7.2.5 Vodní turistika

Vodní turistika je návštěvním řádem NP vymezena na část toků Otava a Teplé Vltavy. Na rozdíl od „suchozemských“ aktivit není v otázce vodní turistiky dosaženo dlouhodobé shody uspokojující většinu partnerů vzhledem k podmínkám aktivity ohledně využívání dalších toků v národním parku k vodní turistice (Křemelná, Studená Vltava, Vydra). Režim splavnosti na vymezených tocích je limitován sezónně, denní dobou a minimálním stavem hladiny pro splouvání. Cílem tohoto druhu turistiky je zprostředkování prožitku přírody NP u specifické *kategorie návštěvníků NPS*²¹.

3.7.2.6 Hipoturistika

Turistika na koni (hipoturistika, jezdecká turistika) nabízí v porovnání s ostatními podobami turistiky téměř ideální možnost spojení zdravého využití volného času, pobytu v přírodě, budování vztahu ke zvířatům, krajině a k ochraně životního prostředí s plány rozvoje cestovního ruchu na venkově.

V České Republice se od roku 2004 intenzivně pracuje na zmapování soudobého stavu a vytváření podmínek pro rozvoj této formy turistiky.

---

²⁰ Pavlásek, Z.: *Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje*
VERZE 15.3.2007

²¹ *Koncept turismu v NPS*

Cílem managementu hipoturistiky je umožnění provozování hipoturistiky jako ryze doplňkové aktivity neovlivňující přírodu, ani ostatní uživatele území a využívání pro léčebné a rehabilitační pobyty²².

3.7.2.7 Autoturistika

Stoupající autoturistika spojená s modernizací osobních automobilů přináší s sebou vyšší mobilitu. Území národního parku se stalo novým cílem cest za rekreací poznáním jak v letní, tak i zimní turistické sezóně. Přes veškeré snahy managementu Správy NP počet návštěvníků přijíždějících do národního parku neklesá. Třebický²³ uvádí, že v r. 2000 přijelo do NP 80% návštěvníků autem, v r. 2004 to bylo ještě o 3% více.

Současná hustota provozu rekreační osobní automobilové dopravy v místech soustředěného zájmu koliduje s narůstajícím cykloprovozem na komunikacích a může v budoucnu devalvovat rekreační hodnotu území²⁴.

Pro určité zklidnění motorové dopravy uvnitř území NP je pozitivní projekt veřejné autobusové dopravy provozovaný Správou NP v letním období již od r. 1997. Každoročně jej využívá více než sto tisíc návštěvníků.

3.7.3 Poznávací a tématický turismus

Jako samostatnou specifickou formou vhodnou pro území národních parků představuje poznávací a tématický turismus. Je chápán jako takový turismus, který využívá přírodní a kulturně historické aspekty krajiny, v níž se odvíjí, k výchově a vzdělání vlastních účastníků.

Dává se přednost kvalitě před kvantitou. Znakem, který je důležitý pro duchovní rozvíjení je ochota účastníka.

Poznávací a tematický turismus může být zahrnut v mnoha jiných tipech turismu, stejně jako lze říci, že poznávací a tématický turismus zahrnuje mnoho dalších tipů turismu. Do takovéto skupiny lze zařadit i takové kategorie turismu, které jsou

---

²² Pavlásek, Z.: *Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje VERZE 15.3.2007*

²³ Třebický, V.: *Analýza turismu přírodního typu v Národním parku Šumava za období 1997-2004, dizertační práce, PF UK Praha, 2005*

²⁴ *Koncept turismu v NPŠ*

v mnoha případech uváděny jako hlavní. Např.: lázeňský turismus, kulturní turismus, náboženský turismus a jiné. Své místo zde má i turismus expediční a vědecký.

Poznávací a tématický turismus v sobě skrývá značné a nevyužité rezervy. Zahraniční průzkumy trhu potvrzují, že zájem o formy tématického turismu založeného na aktivním prožitku a poznávání přírody, historie a kulturních tradic trvale roste a již dnes tvoří 20-25% poptávky²⁵.

Poměrně pozdě přicházejí manažeři chráněných území na to, že za pomoci tematiky lze účinně regulovat pohyb a hodnotu zážitků návštěvníků v určitých oblastech, aniž by do nich byl „zaséván“ pocit, že jsou omezovány. K tomu však musí být poznávací a tematický turismus vhodně koncipován a účinně řízen, jinak jsou jeho environmentální kvality značně diskutabilní.

3.7.4. Projekt šetrného turismu

Od r. 2005 do r. 2008 se ve třech Biosférických rezervacích Evropy rozběhl nový projekt *Šetrný turismus – příležitost pro biosférickou rezervaci*. Biosférická rezervace je oblast se suchozemskými nebo přímořskými ekosystémy či jejich kombinací, které je mezinárodně oceněna v rámci mezivládního programu UNESCO Člověk a biosféra. Smyslem BR je nalezení rovnováhy mezi přírodou a člověkem. V České Republice je celkem šest biosférických rezervací: Bílé Karpaty, Krkonoše, Křivoklátsko, Pálava, Šumava a Třeboňsko. V případě Šumavy BR Šumava zahrnuje Národní park Šumava a část Chráněné krajinné oblasti Šumava a rozkládá se od Nýrska v západní části Šumavy až po Frymburk u Lipna. Její součástí jsou mimořádně cenné a velmi málo porušené horské ekosystémy, uznávané v rámci celé Evropy a zároveň je cenná aspekty kulturní krajiny. Ochrana ekosystémů a druhové rozmanitosti se zde kombinují s vědeckým výzkumem a trvale udržitelným využíváním přírodních zdrojů.

K projektu Šetrný turismus se připojily tři Biosférické rezervace (BR): Šumava, polská Babia Góra a maďarský Aggtelek. Projekt je zaměřený na udržitelný turismus a jeho finančním garantem je GEF (Global Environment Facility), program poskytující finanční prostředky spravované Světovou bankou na řešení některých globálních problémů Země. Sponzory jsou nejvyspělejší země světa. Šumava v projektu řeší

---

²⁵ Cingroš, S.: *Srní – územní plán sídelního útvaru*. Praha 1995. Ateliér URB, s. 50-71

několik iniciativ. Jde například o provázání česko-bavorsko-rakouského systému turistických tras, o management regionální turistiky, o rozvoj hipoturistiky a placené a neplacené průvodcovské turistiky do cenných území, o rozvoj návštěvnických center a dělen pro tradiční řemesla, o návrh míst pro odpočinek a piknik nebo takzvanou regionální certifikací, která dodá mezinárodní váhu místním projektům a produktům. Dalším cílem je obnova kulturního potenciálu regionu. Důležitou součástí projektu je totiž optimální fungování BR ve prospěch místních obyvatel a návštěvníků při zachování druhové rozmanitosti šumavské přírody.

4. ÚNOSNOST KRAJINY

K tomu, abychom byli schopni rozlišovat, jaké využívání (zatížení) krajiny je ještě šetrné nebo příznivé (nepůsobící nevratné změny), a jaké již ne, musíme znát práh využívání krajiny, což je kritická hraniční hodnota zatížení krajiny, po jejímž překročení dochází k trvalému poškození její struktury a funkce. Taková vlastnost krajiny unést určitou úroveň využívání (zatížení), aniž by došlo k nevratným změnám v její struktuře a funkci (reprodukčních schopnostech), se označuje jako únosnost krajiny.

J. Čeřovský (1990) uvádí, že podle studie FNNPE je únosnost schopnost systému vydržet nebo unést specifické formy využití, aniž jimi bude negativně ovlivněn. Únosnost krajiny se již dlouhou dobu jeví jako klíčový problém mnoha vědních oborů, (volání po existenci koncepce únosnosti krajiny se v nedávné době objevilo v různých sdělovacích prostředcích v souvislosti ratifikací nového zákona o myslivosti, který umožňuje odstřel přemnožených druhů zvířat i v době hájení), jejichž ambice směřují k vyjádření jejího optimálního využívání.

Podle J. Drdoše (1995) lze prvopočátky hodnocení únosnosti krajiny hledat v aplikované biologii, která ji vztahovala na počet dobytčích jednotek, jež je schopná unést určitá plocha trvalého travního porostu bez toho, aniž by došlo k jeho degradaci.

Všeobecně se rozlišuje několik druhů únosnosti. Podle J. Drdoše (1995) jsou to: únosnost přírodní (biofyzikální), únosnost sociální (behaviorální) a únosnost ekologická (environmentální, funkční). Termín ekologická únosnost se běžně používá pro všeobecné označení únosnosti krajiny.

- *Přírodní únosnost* je schopnost přírodního ekosystému unést takovou úroveň využívání, aby nedošlo k nepříznivým ekologickým změnám. Předmětem výzkumu je lidský impakt (v našem případě aktivity turismu) a jeho účinky na přírodní prostředí.
- *Sociální únosnosti* se označuje soubor proměnných, které ovlivňují vnitřní pocity a spokojenost návštěvníka s určitým rekreačním prostředím. Souborem proměnných jsou myšleny abiotické, ekologické, ekonomické, sociální a psychologické prvky. Sociální únosnost prostředí závisí na třech

hlavních faktorech: úroveň vzdělání, příjmy a příslušnost návštěvníka ke společné vrstvě (Drdoš, 1996).

- *Environmentální únosnost* řeší komplexní vztahy mezi lidskou společností a jejím fungování v určitém území.

Někteří autoři uvádějí ještě několik dalších druhů únosnosti, jako je *optická únosnost* (stupeň naplnění pohledového horizontu návštěvníka rušivými vlivy) nebo *únosnost psychická* (komplexní působení sociální a optické únosnosti). Nepochybně je však lze všechny začlenit do únosnosti sociální, jejíž definice předložená J. Drdošem se zdá být případná a vyčerpávající.

Při hodnocení míry využívání (zatížení) krajiny turismem se nejčastěji vychází z posuzování přírodní a sociální únosnosti. Paradoxem ovšem je, že doposud nebyly jednoznačně stanoveny žádné obecně přijatelné a dostatečně exaktní metody jejich realizace v konkrétních podmínkách. Tím spíše, že se v poslední době začíná v souvislosti s trvale udržitelným turismem hovořit o zcela novém fenoménu, o tzv. *kulturní únosnosti*, která zastupuje problematiku ještě složitější a neprůhlednější.

Kulturní únosnost by měla představovat soubor takových vztahů a jevů, které vyplývají z jedinečnosti krajinně kulturních systémů rozličných lidských komunit a jejich schopnosti unést takové zatížení, aby nedošlo k narušení integrity a identity jejich kulturních zvyklostí (tradic).

Míra využívání nebo vliv specifické aktivity na krajinu se v krajinně ekologickém pojetí označuje jako zatížení krajiny. Problematiku zatížení si lze jednoduše promítnout do běžného života jako několika tunový náklad kamiónu, který proto, aby mohl být bezpečně dopraven do cíle, nesmí překročit povolenou (ú)nosnost podvozku (podle karikatury Hrnčiarová, Miklos, 1996).

V tomto místě je třeba zdůraznit, že pojem zatížení krajiny se liší od zatížitelnosti krajiny, která označuje rozsah tolerance, v rámci které v důsledku využívání krajiny nedochází k žádnému trvalému poškození struktury krajiny. Zatížitelnost tedy odpovídá únosnosti krajiny. Rozdíly v nomenklatuře jsou odrazem rozdílného přístupu autorů různých škol k dané problematice.

Zatížitelnost jako kvantitativní aspekt, bývá často spojován s citlivostí krajiny a podle J. Drdoše (1995) mezi nimi existuje nepřímo úměrný vztah.

Hledisko zatížení krajiny je pro posuzování tlaku turismu na přírodní a kulturní prostředí velice významné²⁶.

4.1 Únosnost krajiny v NP Šumava

V NP Šumava neexistuje žádná studie ani koncepce věnovaná únosnosti krajiny. Při řízení turismu se vychází z těchto hlavních dokumentů: územní plán regionu a některých obcí (pro některé obce nebyl dosud vytvořen), Plán péče o NP Šumava, dopravní generel Šumavy, Trilaterální koncept rozvoje Šumava-Bavorský les–Mühlviertel, hodnocení návštěvnosti a jiné dílčí studie.

Funkční delimitace území NP vzhledem k turismu po zpřístupnění hraničního pásma probíhala na základě těchto hledisek: politický tlak, tlak zájmových skupin, využití bývalé sítě stezek a období první republiky a okrajově odborný posudek významnosti dotyčných ploch.

Představitelé NP považují případnou metodiku stanovení únosnosti za přinejmenším důležitou a potřebnou²⁷. Nelze však předpokládat, že z popudu samotné Správy NP Šumava v brzké době nějaká vzejde; zvláště, když se současné řízení parku potýká s takovými problémy, jako je neúplnost a nedokonalost základní dokumentace.

---

²⁶ Pietrucha, D.: *Turismus v národních parcích České republiky, diplomová práce, UP Olomouc, 1997*

²⁷ *Osobní sdělení V. Silovský (2007)*

5. SHRnutí PŘEDPOKLADŮ PRO TURISMUS V NP ŠUMAVA

Území BR Šumava (NP a CHKO Šumava) tvoří jedinečnou rozsáhlou lokalitu atraktivní jak z pohledu ochrany přírody, tak z pohledu využitelnosti území k rekreaci a sportovním aktivitám.

Rozvoj cestovního ruchu, zejména rozvoj jeho specifického segmentu cestování do přírodních oblastí, tzn. turismu přírodního typu, představuje důležitý fenomén konce 20. a začátku 21. století. Tomuto fenoménu nezůstala přirozeně ušetřena ani jedna z nejvýznamnějších přírodních oblastí České Republiky - Šumava. Šumava je tradičním cílem českého turisty a ve světle této skutečnosti je brána také jako „Mekku“ tradičního turismu – pěší, cyklo, běžecké lyžování.

Odhadovaný počet návštěvníků širšího regionu Šumavy je 1,1–1,3 mil. lidí ročně, s odhadovaným počtem pobytových dní 5–6 mil. Tato návštěvnost nezůstává bez následků a bez přímých i nepřímých dopadů na životní prostředí.

Pozitivním projevem uvědomění si této skutečnosti je existence projektů nabízejících alternativní formy tzv. šetrné turistiky na Šumavě.

6. VLASTNÍ VÝZKUM

6.1 Rozhovory se starosty obcí na Šumavě a jejich diskuse

V této části bakalářské práce jsem se zaměřila na rozhovory, které jsem vedla se starosty několika obcí na Šumavě, na jejichž území se Národní park Šumava nachází. Otázky jsou zaměřeny hlavně na turistický ruch a jeho atraktivitu, možný budoucí vývoj a situaci místních obyvatel.

1. Otázka

Myslíte si, že by životní úroveň obyvatel ve Vaší obci byla lepší nebo horší, pokud by se Vaše obec nenacházela v NPŠ/CHKO?

Obec Modrava	Vznikem NP zanikla potřeba množství technického personálu, které zajišťovalo funkci území. Poklesem THP (technicko hospodářský pracovních) došlo k poklesu trvale žijícího obyvatelstva se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Úroveň ve vzdělanosti by byla větší. Vznikem NP Šumava poklesla.
---------------------	--

Obec Kvilda	Myslím si, že by to na naše obyvatele nemělo žádný vliv.
Obec Kubova Huť	Více obyvatel dojíždí za prací do větších měst, kde mají lepší uplatnění. Pracovních míst je více než obyvatel. Je zde jen určitý sortiment pracovních míst (lesnictví, hotelnictví, železniční doprava). Je zde dost pracovních míst, ale málo lidí, kteří jsou ochotni pracovat.
Obec Horní Vltavice	Myslím, že by se stav nezměnil. Stále bychom zůstali šumavskou obcí. Vzhledem k nynější kalamitě (polomy) mají lidé práci, ale jinak dojíždějí do větších měst. Není to příliš pozitivní. Kdyby nebyl park, tak by byla životní úroveň vyšší.
Obec Stožec	Životní úroveň obyvatel je a asi by byla stejná, možná lepší. Ochrana přírody na našem území ubírá pracovní příležitosti, omezuje jejich různorodost. Většina obyvatel si našla (více jak 50%) práci mimo území NP a CHKO.

- Z uvedených odpovědí vyplývá, že většina odpovědí se přiklání k tomu, že kdyby se obec nenacházela v NPŠ/CHKO, byla by životní úroveň obyvatel lepší.
- Z odpovědí je zřejmé, že kvalita životní úrovně obyvatel je do značné míry závislá na NPŠ a na výši návštěvnosti obce.
- Nezaměstnanost není posuzována jednotně. Je konstatován obecný jev dojíždění z venkova za prací do měst, zároveň je zmiňována nabídka volných pracovních míst. V případě Kubovy Hutě je toto zřejmě způsobeno tradicí dlouhodobě zavedeného turistického centra.

2. Otázka

Jste s lidmi na Správě NP v kontaktu? Pokud ano, tak v jaké míře se Správa NP angažuje ve spolupráci s Vámi a turistickou návštěvností.

Obec Modrava	Jsem v každodenním kontaktu s pracovníky Správy NP a CHKO Šumava. Co se týče spolupráce v oblasti turistické návštěvnosti, tak tam se angažuje minimálně.
Obec Kvilda	Pro nás je zatím nejlepší spolupráce přes IC (informační centrum).
Obec Kubova Huť	Se Správou NP jsme v kontaktu. Správa NP se výraznou měrou podílí na organizaci cestovního ruchu.
Obec Horní Vltavice	V kontaktu jsme, ale na hranici NP se Správa zaměřuje hlavně na ochranu přírody. Cyklotrasy, běžecké trasy se budují hlavně v NP, ale to vychází z vlastního stavu.
Obec Stožec	Ano, denně, jsou to i naši obyvatelé. Správa to má ve zřizovací listině a je to jeden z jejích hlavních úkolů.

- Většina obcí je se Správou NP v kontaktu denně, některé jen v takové míře, která je nutná. Co se týče turistického zaměření, tak tam se angažuje v několika obcích minimálně a někde se podílí na organizaci velkou měrou.
- Opět se vylišuje Kubova Huť, opět zřejmě dáno dlouhodobostí turistických aktivit nabízených obcí a nezbytností vzájemné komunikace pro jejich zajišťování.

3.Otázka

Myslíte si , že jméno „NP Šumava“ zvyšuje turistickou atraktivitu ve Vaší obci?

Obec Modrava	Turistickou atraktivitu Šumavy zvýší jméno Národní park Šumava teprve tehdy, až tady bude národní park opravdu existovat. Ten neuspořádaný stav v současnosti spíše návštěvnickou veřejnost odrazuje.
Obec Kvilda	Někdy!
Obec Kubova Huť	Ano

Obec Horní Vltavice	Myslím si, že fenoménem je „Šumava“. To jméno „ŠUMAVA“ je ta atraktivita.
Obec Stožec	Ne, v žádném případě. Atraktivní je Šumava sama o sobě. Přesto je dobře, že NP existuje.

- Odpovědi starostů se liší, přesto převládá názor, že samotná značka „národní park“ ještě neznamenaá přínos pro obec. Důležitá je aktivita vyvíjená k naplnění této značky
- Výjimku představuje opět obec Kubova Huť.

4.Otázka

Je podle Vás během sezóny (ať zimní nebo letní) počet turistů na hranici únosnosti? V jakém procentu je podle Vás asi návštěvnost ve Vaší obci v zimních a letních měsících?

Obec Modrava	<p>Požadují mnoho let po Správě NP a CHKO Šumava studii limitů únosnosti veřejného využívání území. V porovnání s NP Bavorský les nedosahuje NP Šumava žádných srovnatelných limitů. Národní park Bavorský les, který se rozkládá na ploše 242,5 km² navštíví ročně zhruba 2,5 milionů návštěvníků. Národní park Šumava, který se rozkládá na rozloze 690 km² – navštíví zhruba 2 miliony návštěvníků za rok.</p> <p>Letní turistika 60%</p> <p>Zimní turistika 40%</p>
Obec Kvilda	<p>Letní turistika 50%</p> <p>Zimní turistika 35%</p> <p>Ostatní čas cca 15%</p>
Obec Kubova Huť	<p>Kubova Huť nemá naplněnou prostorovou a funkční kapacitu z hlediska počtu turistů.</p> <p>Letní turistika 60%</p> <p>Zimní turistika 40%</p>
Obec Horní Vltavice	<p>Návštěvnost u nás je ještě pod hranicí únosnosti. Návštěvnost v zimě v létě vzhledem k místnímu lyžařskému areálu s technickým zasněživáním je 50%/50%. Obsazenost ubytovacích kapacit je vyšší v létě, kdy se turisté ubytovávají na více dnů. V zimě jsou to hlavně jednodenní nebo víkendové pobyty a hlavně Vánoce a jarní prázdniny. Obsazenost ubytovacích kapacit je cca 20%.</p>
Obec Stožec	<p>Ne, mohlo by jich být daleko více, hlavně těch vícedenních, ne pouze víkendových či dokonce jednodenních.</p>

- Všichni starostové nepovažují kapacitu území za naplněnou. Jeden si je vědom nezbytnosti zpracování limit únosnosti území,
- Převládá názor o potřebě vícedenních a mimosezónních návštěvníků.

5.Otázka

Jaký význam má podle Vás cestovní ruch ve Vaší obci pro obyvatele? (V jakém procentu se angažují do spolupráce s turisty, co se týče pracovních příležitostí).

Obec Modrava	Minimální. 10% ekonomicky aktivního obyvatelstva pracuje ve službách cestovního ruchu.
Obec Kvilda	Význam je jen částečný – cca pro 15% obyvatel.
Obec Kubova Huť	Velký význam – cca 20 osob je napojeno pracovním na cestovní ruch (20% trvale žijících obyv.)
Obec Horní Vltavice	Velký význam co se týče využívání vybudované infrastruktury a v budoucnu i co se týče vytváření pracovních příležitostí. Procento nedokážu odhadnout.
Obec Stožec	Skoro žádný, turistika není schopna nás uživit, činí např. pouze 8% příjmů obce.

- Co se týká vlivu cestovního ruchu pro obyvatele v obci, tak velmi malá část obyvatel se podílí na spolupráci s turisty. Podle mého názoru má na to vliv i to, že mladí obyvatelé, kteří by se mohli velkou měrou angažovat, odjíždějí za prací do větších měst, protože mají vystudovanou školu na jiný obor, než jaký je mu nabízen.
- Překvapivě výrazně nižší význam cestovního ruchu pro obyvatele byl prezentován u obcí uvnitř národního parku, zatímco obce vně národního parku (Kubova Huť a Horní Vltavice) považují cestovní ruch za velmi přínosný pro místní obyvatele.

6. Otázka

Má podle Vás cestovní ruch vliv na vytváření vztahu obyvatel k přírodě?

Obec Modrava	Cestovní ruch nemůže mít sám o sobě podstatný vliv na vytváření vztahu obyvatel k přírodě. Správa NP Šumava musí vytvořit systém environmentální výchovy, kterým vytvoří podmínky pro výchovu návštěvnické veřejnosti ve vztahu k přírodě. Zatím se tak děje pouze ojediněle.
Obec Kvilda	Jen pro některé!!!
Obec Kubova Huť	Ano
Obec Horní Vltavice	Návštěvníci jsou zde hlavně kvůli vztahu k přírodě, kam si jezdí odpočinout a poznávat Šumavu.
Obec Stožec	Ano, spíše negativní. Ne pro všechny jsou turisté žádoucí, a s ochranou přírody mají obyvatelé více problémů a negativních zkušeností.

- Opět podstatný rozdíl v odpovědích mezi národním parkem a chráněnou krajinnou oblastí. Obce v CHKO vidí ovlivnění pozitivně.
- Odpovědi „parkových“ obcí mohou být dány vlastní nedobrou zkušeností s chováním návštěvníků nebo možná pocíťovanou nedostatečnou ekologickou osvětou Správy NP vůči místním obyvatelům.

7. Otázka

Myslíte si, že vybavenost Vaší obce odpovídá její velikosti? (co se týče turistické stránky a ubytovacích kapacit – kolik máte asi ubytovací kapacitu v počtu lůžek)

Obec Modrava	Je nutné zajištění ubytování v soukromí, které zcela chybí. Územní plán s tímto cílem počítá, avšak nelze realizovat. Vybavenost je velmi silně nedostatečná. Kapacita–350 lůžek.
Obec Kvilda	Současná lůžková vybavenost na Kvildě je cca 800 lůžek / vybavenost základní.
Obec Kubova Huť	Vybavenost obce pro cestovní ruch je slušná, ale může být samozřejmě lepší – cca 350 lůžek.
Obec Horní Vltavice	Na správním území máme kapacitu cca 600 lůžek, která bohužel, ale vždy neodpovídá současným požadavkům. Vzhledem k rozloze správního území může být kapacita v návaznosti na dobudování infrastruktury pro ČR ještě vyšší a musí být na lepší úrovni.
Obec Stožec	Velikosti neodpovídá, to by asi měla být menší co do počtu lůžek. Ale tento vztah či porovnání je zcela irelevantní v NP a na území, kde hlavní „průmysl“ má být cestovní ruch. Máme cca 600 lůžek. Vybavenost ostatní turistické infrastruktury je zcela nedostačující, na zastavěném území obce na to obec nemá potřební finance, podnikatelé zázemí zatím nestaví, každý více extenzivně.

- Z těchto odpovědí vyplývá, že vybavenost obcí lůžky je nedostačující k požadavkům ze strany návštěvníků.
- Vybavenost službami je rovněž považována za zcela nízkou. Obce nemají peníze, soukromý sektor do veřejných služeb zatím neinvestuje.

8. Otázka

Plánujete do budoucna další rozvoj obce pro turisty a spolupráci s NP Šumava?

Obec Modrava	Obec Modrava nemůže plánovat spolupráci s NP Šumava. NP Šumava jako státní správce zajišťují ochranu zájmu státu o svěřené území musí mít možnosti této spolupráce zakotvenu v základních strategických dokumentech a legislativních normách.
---------------------	---

	Obec Modrava „volá“ více jak deset let po úzké spolupráci se Správou NP a CHKO Šumava. Zůstává nevyslyšena.
Obec Kvilda	Zatím opravdu jen a jen plány!!!
Obec Kubova Huť	Protože obec je v CHKO, tak součinnost se Správou je daná zákonem 114/1992 Sb. Samozřejmě rozvoj obce plánujeme.
Obec Horní Vltavice	Určitě ano a doufáme, že se spolupráce bude zlepšovat.
Obec Stožec	Rozvoj ano, nezáleží jen na nás, spolupráce nebo snaha o ni je každodenní chleba, byť to mnohdy neklape.

- Co se týká dalšího rozvoje obcí, záleží z velké části na spolupráci mezi obcemi a Správou NP Šumava.
- Obce počítají s vlastním rozvojem. Opět rozdíl v přístupu mezi obcemi uvnitř a vně národního parku.
- Spolupráce se Správou NP Šumava je označena za nedostatečnou, chyba je spatřována na straně Správy NP Šumava.

6.2 Rozhovor s pracovníkem Správy NP Šumava (Vladimír Silovský)

Téma rozhovoru: - vyhodnocování významu turistického ruchu a jeho další
rozvoj

Bohužel, systémovému zkoumání věci nebyl na Šumavě z nejrůznějších příčin věnován patřičný čas i prostředky, takže často tzv. vaříme z vody. Řadu potřebných údajů prostě nemáme, prostě jsme je při lesním hospodaření nějak nepotřebovali. Nebyla po nich poptávka ani v regionu a tak údaje schází.

Řada věcí se rozjela a jsou nyní ve vývoji. V rámci projektu GEF (Správa a USBE AV ČR České Budějovice) jsou nyní ve stádiu zpracování Koncepce rozvoje turismu pro BR Šumava, připravovaná společně s RRA Šumava a přizvanými experty (p. Růžička – TR Consult). Za tímto účelem běží systém „kulatých stolů“. Rozbíhá se systém tréninku šetrného turismu, ale vše je ve stádiu zpracování, zatím nejsou k dispozici žádné ucelené materiály.

Ve stejném projektu řešíme i institucionální fungování dosud zcela papírové a nevyužívané BR Šumava. Právě ta by mohla sehrát rozhodující roli při dalším vývoji turismu na Šumavě, přinejmenším jako platforma pro komunikaci nad rozhodujícími projekty, jež nám mohou plynout z fondů EU. Je to příležitost, ale i hrozba pro přírodu zároveň, přijde na to, jak se to zvládne. Bude to konce projektu (březen 2008).

Stejný osud má i historie. V loňském roce se nám podařilo zadat studii komplexně hodnotící existenci NP za uplynulých 15 let, zpracovatel RNDr. Perlin, UK Praha. Už měla být předložena přinejmenším k oponentování, ale dosud nic nepřišlo.

Hodnocením dopadu turismu na území NP (kromě toho, o čem má pojednávat již zmíněná studie) se bude nově zabývat komplexní monitoring území NPŠ. Sám jsem připravoval socio-ekonomickou část a vím, že je tam rovněž projednaná otázka systémového monitoringu dopadu turismu na přírodu NP. Řada věcí v přírodě se dělá,

ale jako ucelený monitorovací celek bude vše odstartováno ve 2. polovině letošního roku²⁸.

- Jaká je podle Vás dnešní únosnost krajiny?

S odstupem času se návštěvnost v Národním parku Šumava vyhoupla na současných 2 mil. pobytových dní za rok²⁹.

Nové problémy se objevily stejně rychle, jako ty předchozí zmizely. Potíže s návštěvností, která se vymyká z rukou managementu postižených oblastí nelze řešit jinak než tvrdou restrikcí. Není možné připustit, aby docházelo k nepřímému tlaku na plánovače únosnosti návštěvnosti v parcích.

^x Ke dni odevzdání práce byly dokončeny oba dokumenty zmiňované v rozhovoru - Analýza vývoje NP i Koncept rozvoje udržitelného rozvoje pro BR Šumava.

---

²⁸ Rozhovor byl pořizen 13. dubna 2007

²⁹ V. Silovský (ústní sdělení)

7. ZÁVĚR

Během posledních desetiletí zaznamenal turismus značný a v některých aspektech nevratný rozvoj. Jeho současný stav je odrazem stavu dnešní společnosti a trendů doprovázejících její formování. I když tento fakt nelze popřít, zdá se, že u nás je problematika turismu vzhledem k životnímu prostředí právě tou oblastí, kde se poněkud zastavil čas.

Během několika posledních let sice proběhlo mnoho výzkumů, ale ty ale nepodávají ucelenou formu informací potřebnou pro vytvoření základní orientaci v problematice environmentální pojetí turismu.

V současné době neexistuje žádná studie ani koncepce věnovaná únosnosti krajiny. Při řízení turismu se vychází z těchto hlavních dokumentů: územní plán regionu a obcí, Plán péče o NP Šumava, Dopravní generel Šumavy, Trilaterální koncept rozvoje Šumava – Bavorský les – Mühlviertel, hodnocení návštěvnosti a jiné dílčí studie.

Současný překotný vývoj nových směrů turismu a vznik stále nezvyklejších aktivit způsobuje zaostávání prostředků, které by jejich činnost v přírodě upravovaly. Zatím v Čechách neexistuje komplexní literatura, která by se odborně zabývala jevy vznikajícími na styku turismu a ochrany přírody.

Území NP Šumava je nutné nazírat v pohledu širšího kontextu návštěvnického využití nikoliv pouze v hranicích vlastního národního parku, ale společně s přiléhající CHKO Šumava. Tato dvě velkoplošná chráněná společně utvářejí Biosférickou rezervaci Šumava. Tento fakt by mohl sehrát zásadní roli při plánování umístění řady aktivit cestovního ruchu, pro něž nejsou uvnitř národního parku nejvhodnější podmínky s ohledem na vysoký stupeň ochrany přírody. Pro kvalitní řízení cestovního ruchu šetrného vůči přírodě národního parku je využití chráněné krajinné oblasti nezbytné. Z pohledu cestovního ruchu je nutno na obě velkoplošná území nahlížet jako na jeden celek.

Jak vyplynulo z odpovědí uvedených v dotazníkové části práce, je za jeden z hlavních problémů označen nedostatek vzájemné komunikace a neochota ke skutečnému dialogu. Bez překonání této bariéry hrozí, že turismus na Šumavě se bude vyvíjet živelně bez vzájemné spolupráce mezi orgány ochrany přírody, obcemi i podnikateli.

Z rozhovorů dále vyplynulo, že překvapivě větší snaha o domluvu je u obcí mimo území národního parku. Právě potenciál biosférické rezervace by mohl pomoci řešit řadu problémů cestovního ruchu, jež byly zmíněny v rozhovorech se starosty i v rozhovoru se zástupcem Správy NP Šumava. Velký úkol leží před Správou NP Šumava při komunikaci s místními obyvateli i v nalezení pochopení pro přiměřený rozvoj obcí na jejichž správních územích se nachází Biosférická rezervace Šumava. Myslím si, že naleznou-li se v regionu vůle společně řešit problémy naznačené v práci, může cestovní ruch znamenat naději pro šumavskou přírodu, místní obyvatele i návštěvníky území.

8. PŘEHLED LITERATURY

- [1] Cestovní ruch na Šumavě, koncept udržitelného rozvoje a akční program, RRA Šumava, 2007
- [2] Plán péče Národního parku Šumava na období 2001-2010. Vimperk, listopad 2000, (str.9)
- [3] Plán péče Národního parku Šumava na období 2001-2010. Vimperk, listopad 2000, (str.9)
- [4] Pásková, M., Zelenka, J.(2002) Cestovní ruch. Výkladový slovník. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha
- [5] Silovský, V.: Pro přírodu i pro člověka, Šumava: Zvláštní číslo k 10. výročí vyhlášení Národního parku Šumava
- [6] Třebický, V.: Analýza turismu přírodního typu v Národním parku Šumava za období 1997-2004, dizertační práce, PF UK Praha, 2005
- [7] Cestovní ruch na Šumavě – Koncept rozvoje cestovního ruchu – Akční program. TR Consult, listopad 2001
- [8] Plán péče o NP Šumava
- [9] Wichsová, M.: Šumava-Dopravní general, Terplan, 1991
- [10] Koncept turismu v NPŠ
- [11] Plán péče o NP Šumava
- [12] Koncept turismu v NPŠ
- [13] Návštěvní řád Národního parku Šumava
- [14] Pavlásek, Z.: Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje, VERZE 15. 3. 2007
- [15] Cyklistické trasy se dělí na cyklotrasy a cykloturistické trasy
„Zásad pro orientační dopravní značení na pozemních komunikacích“
vydaných Ministerstvem dopravy a spojů a Ministerstvem vnitra .
- [16] (Základní ochranné podmínky čl. 4, pí.f)
- [17] Pavlásek, Z.: Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie možností rozvoje, VERZE 15. 3. 2007
- [18] (Silniční šumavská cyklomagistrála č.33 z Gerlovy Hutě do Nové Hůrky a pokračování směrem do Srní; Otavská cyklostezka)
- [19] Pavlásek, Z.: Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie

- možností rozvoje, VERZE 15.3.2007
- [20] Pavlásek, Z.: Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-studie
možností rozvoje, VERZE 15.3.2007
- [21] Koncept turismu v NPŠ
- [22] Pavlásek, Z.: Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava-
studie možností rozvoje, VERZE 15.3.2007
- [23] Třebický, V.: Analýza turismu přírodního typu v Národním parku
Šumava za období 1997-2004, dizertační práce, PF UK Praha, 2005
- [24] Koncept turismu v NPŠ
- [25] Cingroš, S.: Srní-územní plán sídelního útvaru. Praha 1995. Ateliér
URB, s. 50-71
- [26] Pietrucha, D.: Turismus v národních parcích České republiky,
diplomová práce, UP Olomouc, 1997
- [27] Osobní sdělení V. Silovský (2007)
- [28] Rozhovor byl pořízen 13. dubna 2007
- [29] Silovský, V. (ústní sdělení)

9. SEZNAM ZKRATEK

BR Biosférická rezervace

ČR Česká republika

ČSÚ Český statistický úřad

EU Evropská unie

GEF Global Environment Facility

CHKO Chráněná krajinná oblast

IC Informační centrum

KČT Klub českých turistů

NP Národní park

NPŠ Národní park Šumava

SRN Spolková republika Německo

TZT Turistické značené trasy

RRA Regionální rozvojová agentura

10. ABSTRAKT

Marousková, Alena: Vývoj a perspektivy turistického využívání Národního parku Šumava. České Budějovice 2008: Bakalářská práce.

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s..

Vedoucí práce doc. Ing. Vladimír Hanzal, Csc.

Klíčové pojmy: Přístupnost území, geografická poloha, ochrana přírody, turistické aktivity, únosnost krajiny, poslání NP Šumava, cestovní ruch na Šumavě.

Práce se věnuje charakteristice Národního parku Šumava, a to z hlediska historie vývoje a současného stavu turistického využívání a zároveň vyhodnocení významu turistického ruchu pro jeho dnešní obyvatele.

Praktická část obsahuje získané informace o obcích na Šumavě, které jsou zaměřeny na cestovní ruch. Informace byly získány z dotazníkového šetření mezi vybranými starosty obcí.

Cílem této práce je přispět k vytvoření objektivního pohledu čtenáře na turistické využívání Národního parku Šumava.

ABSTRACT

Marousková, A.: Development and prospects of touristic exploitation of National park Šumava. České Budějovice 2008: Bachelor work.

Key words: Availability of region, geographic position, nature protection, touristic activities, landscape capacity, message of the National Park Šumava, tourism at Šumava.

This work attend to characteristic of the National Park Šumava in light of historical development and present situation of touristic utilisation. At the same time evaluates importace of the tourism for its today´s citizens.

The practical part contains gained inforamtion about villages and towns in Šumava, which are focused on tourism. Information were relaized from investigation by questionnaire among the chosen mayors of the mentioned urban areas.

The aim of this work is to contribute the creation of reader´s objective view on the touristic usage of the National Park Šumava.